

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron vegeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnak.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

A bűnös asszony.

János ev. VIII. 3—11.

Vivének a farizeusok
Jézushoz egy parázna nőt ;
Mondák : „Mester! törvény parancsa
Nekünk, hogy megkövezzük őt ;
Te mit mondasz?“ — s Ő lehajolván,
A földön ujjával ír vala ;
De szorgalmazza válaszáért
A kísértők hada.

„Legyen“ — mond az Ur,
S szívekbe vágó ajkán a szó —
„Az vessen követ először reá,
Ki közületek bűn nélkül való!“
És lehajolván ismét
A földön ujjával ír vala ;
S megszegyenülten széled szerte im'
A vádolók hada.

Nincs, a ki kárhoztatni merné
A bűnöst és az Ur is megbocsát :
„Eredj el és többé ne vétkezzél!“ . . .
S új élet utján megy a nő tovább.

Mi más történet volna ez ma !
Ha elkiáltja egy kárhoztató :
„Kövezzétek meg ezt a bűnöst!“
— Ma minden ember bűn nélkül való.

TÓTH JÓZSEF.

Elnöki megnyitó

az O. R. L. E. választmányának 1908. ápril.
2-iki gyűlésén tartotta: **Dr. Baltazár Dezső**
elnök.

A decemberi választmányi gyűlés óta eltelt időt jobbra a szervezés munkája foglalta el. Zajtalan munka ez: de nem olyan jelentéktelen és könnyű, mint a milyennek kívülről tekintve látszik. Jelentőségét eléggé bizonyítja az, hogy a szervezkedés végrehajtása nélkül a nagy célokért sikeres szellemi küzdelmet folytatni, sőt kezdeni sem lehet, épen úgy, mint hadsereg nélkül nem lehet megvívni a fizikai harcokat. A szervezkedés elsőrendű teendő. Erőgyűjtés ez a sikeres kivitelhez. Hogy milyen nehéz országos mozgalmakat szervezni, úgy, hogy ne csak papíros eredményeket, hanem valóságot: lelket és erőt mutathassunk fel, csak az tudja, a ki azzal próbálkozott. Az akadályok és nehézségek: az anyagi eszközök szegényes készsége; a rendelkezésre álló korlátolt fizikai idő, erőnk, tehetségünk fogyatékosága, jóhiszemű félreértések, rosszakaratu megtévesztések, elmagyarázások, külső elemek visszatartó ráhatása, lelkek szokásos kételkedése, kedélyek mozdulatlansága: mindez együttvéve elég ahoz, hogy egy országos mozgalom vezetői, még csekély eredmény mellett is igazolhassák a vállalt feladathoz való hűségüket.

Mi ebben a hűségben igyekeztünk előljárni. S ha vezető munkánk sikere nagyobb, mint a minőnek remélni, jósolni mertük, az nem a mi érdemünk, hanem részint a fenyegető veszély kényszerének, részint ügyünk igazságának következménye, a mit az idő előre haladtával, az eszmék tisztázódásának folyamán mind szélesebb körökben ismernek el.

A *belső harcok* paroxizmusán — úgy látszik — túl vagyunk. A visszavonuló csapatok között még itt-ott egy-egy elkésett villám cseréltetik ugyan ki, de az általános béke és kölcsönös megértés nagy és áldásos processusát már ezek a tünetek nem tartóztathatják fel, nem ronthatják el. A földológ csak az, hogy az adott sebeket sajnáljuk, a kapott sebeket ne fájlaljuk, gyógyítsuk azokat is ezeket is azzal a magasatos gondolattal, hogy anyaszentegyházunkjávéért támadt közöttünk a „fegyver“, a mit az Ur Jézus Krisztus az áldásos „béke“ végcéljáért „hozott“ övéinek.

A mi csekély időt a szervezés nehéz és a első harc keserű munkája fennhagyott, igyekez-

tünk az egyesületünk által kitűzött célok megvalósítására fordítani, nem felejtve azt, hogy a szervezkedés elsőrendű szükség, hogy annak elhanyagolása és más területeken való kísérletezés az alap gyengülését, elporladását s ennél fogva a kitűzött nagy célok bukását vonná maga után, ellenségeink nem kis öröme. Bármennyire kísértettek is tehát a nagyobb stílu keretek, mi megmaradtunk abban a keretben, a melyet első sorban hivatásunk és kötelességünk betölteni és a melyről azt kellett látnunk, hogy fogyatékos erőnket talán felettébb is igénybe veszi.

Megkülönböztetett gondunk tárgyát képezte és fogja képezni egész a megvalósulásig a *lelkési fizetések rendezésének kérdése*, a melyre nézve a szilárd alapot királyilag szentesített törvényünk adja. Bármennyire anyagiassáknak láttasék is ez a törekvés, annak fokozására és dadalra jutására minden lehető el fogunk követni, meg lévén győződve, hogy a szellem-erkölcsi élet háztartásában az anyagi jólét nagy jelentőségű tényező és hogy e nélkül a szellemi küzdelem nélkülözi a sikert nagyban előmozdító elemeket: a nyugodtság, teljes odaadás, függetlenség, külső tisztesség elemeit, a melyekre pedig a hivatását teljesíteni akaró magyar kálvinista lelkésznek nemcsak az egyház, hanem a magyar nemzet érdekét érintőleg is szüksége van. Fizetésünknek a törvényben meghatározott mérvéhez jogunk van, azzal a törvényes klauzulával, hogy az 1848. XX. t.-c. alapján nyelendő állami hozzájárulás képezheti a jog érvényesítésének forrását. Ezt a forrást kell tehát, — nem megnyitnunk, hanem csak bővitenünk a három millió kor. állami hozzájárulás összegének fokozásával. Ennek a hozzájárulásnak közigazgatási cimlete épen kínálkozik arra, hogy abba a lelkészek fizetésének rendezése is beillesztessék és pedig úgy, hogy míg egyfelől meg lesz szüntetve a kongrua törvényben foglalt ama sértő egyenlősítés, mely a protestáns lelkészeket mind képzettségi, mind magyar nemzeti szempontból kevésbé érdemesült elemekkel egy ugyanazon elbánás és méltatás kategóriájába erőszakolta, másrészből el lesz háritva az a nehézség, a mit az általunk igényelt és meg is érdemelt fizetés mérvének az összes nem katolikus lelkészekre kiterjesztése állami pénzügyi tekintetből okozhatna. Épen azért nem látom eléggé hangsúlyozhatónak, hogy a lelkési fizetésrendezést ne az 1898. évi XIV. t.-c. fejlesztése, hanem az 1848. XX. t.-c. részleges végrehajtása, illetve a három milliós állami hozzájárulás fokozásával sürgezzük és szorgalmazzuk. Ha a kor-

mányban megfelelő jóakarát és méltányossági érzék lenne az egyik legerősebb nemzetfentartó elem: a protestáns egyházak, respektive a prot. lelkészi kar iránt, nem nekünk kellett volna ezt az utat kitalálni, nem kellene nekünk sürgetni és szorgalmazni. De így legjogosultabb igényeink kielégítéséért meg kell feszíteni minden erőnket s hogy ez az erő a siker bizonyos reményével léphessen akcióba, vállalat-vállhoz kell vetnünk mindannyiúnknak az O. R. L. E.-ben. Minél erősebb ez, annál közelebb van a fizetés rendezés, minél gyengébb, annál távolabb. Ha sikert érünk, annak érdeme minden egyesületi tag homlokára fényt vet, ha elbukunk, ítéljenek maguk felett azok, a kik nem nyújtják felénk segítő karjukat. Meg vagyok róla győződve, hogy a hivatalos egyház is fel fogja karolni fizetésrendezés iránti kérésünket, de mind a mellett is saját magunk érdekeinek legilletékesebb képviselői, saját szükségünk legpontosabb és legérzékenyebb ismérői, saját céljaink leghivatottabb és legelszántabb harcosai mégis kell, hogy mi magunk legyünk.

Anyagi helyzetünk rendezése elsősorú kötelességünk teendő, hogy szellemi színvonalunk és lelkipásztori munkánk értéke soha se tegye kérdésessé a korszerű javadalomra való érdemesültségünket, sőt minden vitán kívül helyezze azt. Ebből a szempontból is, de egyetemes egyházunk közjavát érintőleg is a *lelkész-képzés reformjára* kell törekednünk. A mai lelkész-képzés nem elégti ki sem a tudományos haladás, sem a gyakorlati lelkészet intenzív fejlesztésének igényeit, jóformán fegyvertelenül bocsátja ki az ifjú papi nemzedéket a gyakorlati élet küzdelmeibe. A lelkész-képzést tehát akként kell és pedig sürgősen reformálni, hogy a most említett igényeknek teljesen megfeleljen.

Ugy ezeknek, mint minden többi akcióinknak sikerét nagyban előmozdítja az *egyleti közlöny*, amely összegyűjti és szétárasztja az erőt. Hivatalos közlönyünk: a „Lelkész Egyesület“ utolsó találkozásunk óta jelent meg. Lehet kicsinyelni, lehet gunyolni, de nekünk becses, mert igazán a miénk. A mi anyagi és szellemi erőnk tartja fenn, a mi anyagi és szellemi erőnk van hivatva fokozni. Idegen szellem, idegen érdek nem férkőzhetik hozzá, mert eredete, tenntartása és célja családi szentély magaslatára emelik, melyben testvéri szeretet áldásos érzésével találkoznak és szereznek termékeny kölcsönhatást a nagy családnak, a kálvinista lelkészi karnak tagjai. Tudjuk, ismerjük a sajtó jelentőségét, ez a jelentősége van meg a mi közlönyünknek is,

igyekezzünk ezt a jelentőséget fokozni az anyagi és szellemi istápolás áldozatával, mert a reá fordított erőt a közös nagy célok előmozdítása által bőven fizeti vissza. Fejlesztéséhez hathatósan fog hozzájárulni, ha a szövetkezeti ügyet sikerül bevezetni a lelkészegyesület háztartásába, mert ez által a hirdetéseknek olyan nagy mennyiségére tehetünk szert, hogy azok díjából a szükséglet lényeges részét fedezni tudjuk.

Ezen a gyűlésen a *szövetkezeti kérdés* is szőnyegre kerül. Anyagi kérdés, de van szellemi vonatkozása is, mert minél több téren fűzzük össze az együvé tartozás láncait, szellemi küzdelmeinkben annál erősebbek vagyunk, de ha tisztán anyagi vonatkozásánál maradunk is, még akkor is kiváló fontosságot kell neki tulajdonítanunk. Háztartási, gazdasági érdekeink úgy a termelés, mint az értékesítés és fogyasztás téren szövetkezeti alapon védelmezhetők és érvényesíthetők legsikeresebben, e mellett a bevásárlási és fogyasztási ágakban a külső érdekeltek effektív anyagi hasznát is fognak nyújtani az egyesületnek.

A szövetkezetnek tiszta hasznából, valamint más nyitandó forrásokból lelkészárvaik számára *árvaházat*, lelkészek tanuló gyermekei számára a ref. főiskolák székhelyein *internátusokat* kell állítanunk, eként felkarolnunk minden irányban, minden oldalról a lelkészek legvitálisabb érdekeit.

Az 1848. XX. t. c. *végrehajtásának ügye* alig ment előre valamit, sőt ha tekintjük a klerikalizmus terjeszkedését és erősödését, politikai és társadalmi gyors és agresszív terjedését s vele szemben a védelem lassu, bizonytalan lépéseit, tartanunk kell tőle, hogy az 1848. XX. t. c. végrehajtásának kérdése a klerikalizmus tábor dispoziója alá kerül, a míg pedig ott lesz, addig „alvó leányzónál“ nem jelent egyebet, alvó leányzónál, a kinek lázámaiban az összes állami adománytermészetű egyházi javakat bekebelező katolikus autonómia nemzeti veszedelme kísért. Mi állandóan zengésben tartjuk az ébresztés harmonáját, de igénytelen nézetem szerint ez a harmona mindaddig „bizonytalan hangot teszen“, míg a *teljes végrehajtás* szerintem egyedül *lehetőséges* utját: a szekularizációt nem jelöli meg, sőt ha megjelöli is, hangja a pusztában fog elhangzani, míg a táborban ott nem lesz az összes hazai protestantizmus és vele együtt minden magyar liberális tényező. A szekularizációtól tartózkodnak sokan, félvén a felekezeti háborútól, pedig ez a háború már zug a fejünk felett, nem mi általunk támasztva, hanem elle-

nünk irányulva. És ez a háboru a mi katasztrofánkval, fog végződni, ha nem érvényesítjük az élethalál harc minden fegyverét. A felől pedig kétség nem lehet, hogy a klerikális „fejsze“ létünk „gyökerére vettetett.“ Ám ha az O. R. L. E. és a születésének küszöbén álló országos protestáns szövetség bölcsessége úgy látja jónak, hogy az 1848 XX. t.-c. valaminő végrehajtása a szekularizáció mellőzésével más uton és módon eszközöltessék, ezeken a kereteken belül meghajlok a többség akarata előtt, fenntartván magamnak a jogot és szabadságot, hogy ezeken a kereteken kívül a szekularizációnak igénytelen uttörője legyek, mert a szekularizációt általános nagy nemzeti érdeknek hiszem és vallom.

A mi az országos protestáns szövetség kérdését illeti, annak előbbre vitele érdekében is megtettük a tőlünk telhetőt. Nyilván tartottuk a sajtóban, munkáltuk magán levelezések és érintkezések útján. Jelenleg a két protestáns egyház vezérfiainak kezében van ennek a kérdésnek a kulcsa, alapos kilátásunk van reá, hogy rövid időn belül összejön egy országos értekezlet, a mely megfogja állapítani a nagy akció alapelveit és a mozgalmat az égetően szükséges cselekvés terére viszi. A helyi szervezkedés már az ágostai testvérek oldalán dicséretre méltó buzgósággal ugyan, de nem a legszerencsésebb formában megindult, jelezve, hogy a várakozásban kifáradt kedélyek izzása az aktivitást tovább már nem nélkülözheti. Bizalommal és örömmel várjuk a protestáns hivatalos világ vezérférfiainak kezdeményező lépését, mely ha nem késik soká, meg fog bennünket menteni attól a keserüségtől, a miben az alsó fokok magunk fajta jelentéktelen embereinek reformok kezdeményezése és valóításánál bőven része van. Ám, ha az óhajtván várt lépés soká fog késni, a keserőség biztos kilátása mellett is reá kell lépnünk e tekintetben is a tettek mezejére.

Alapszabályaink nem a legjobb akaratu utvesztőben bolyonganak. Maga ez az állapot mozgalmunknak legkevésbé sem árt, csak szomoruan kell konstatalnunk, hogy a belügyi kormány a magyar haza irányában több százados érdemeket szerzett magyar református lelkész kart, illetve annak országos egyesületét nem méltatja annyi figyelemre sem, hogy felterjesztésére négy hónap letorgása alatt egy igenlő vagy tagadó választ adna. Ezt is feljegyezzük, mint a „szomorú idők szomorú jelét.“

Ám mindennek dacára is, mind alkalmas, mind alkalmatlan időben megállunk a „szabadságban,“ melylyel a mi Urunk Jézus Krisztus

szabaddá tett bennünket, az „igazság“ mellett minden háboruságok között bizonyosságot teszünk s ha emberektől alá van is aknázva a várunk, megálljuk bátran az örállomásokat, mert azt a kösziklát a melyre építettünk nem robbanthatja fel semmi sem, mert az a köszikla a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliumának szegelet köve a „szeretet.“ Szeretet Isten, anyaszentegyházunk, hazánk s egymás iránt.

A Magyar Református Énekvezérek Egyesülete.

Debrecenben, a „Tanítók Otthona“ tanácstermében f. hó 21-én élénk gyűlés folyt le az orgonista-énekvezérek képviselőitében megjelent szervező bizottsági tagok között. Az értekezésem személyesen részt vettek: Bartha Ferencz tiszafüredi, Cziriák Gyula kunhegyesi, Dávid Sándor h.-sámsoni, Fövényessy Bertalan sárospataki, Győre Dániel b.-ujvárosi, Kovács Mihály debreceni, Nagy András debreceni, Tóth Lajos h.-szoboszlói, Zsádon Lajos biharderecskei énekvezérek. Költő Gyula m.-keresztesi és Kremán Sámuel kecskeméti orgonisták táviratilag mentették ki elmaradásukat.

Az egybegyűlt szervező bizottsági tagok értekezése a „Magyar Református énekvezérek egyesületének“ megalkotását tüzte ki feladatául.

Fövényessy Bertalan rövid, magvas lelkesítő beszéde után Bartha Ferencz választatott meg szerv. biz. elnöknek, ki is az elnöki széket elfoglalva, lendületes szavakkal nyitotta meg az ülést. A jegyzői tisztelet Fövényessy Bertalan töltötte be. Első tárgyként szerepelt az alapszabálytervezet megvitatása. Legtöbb gondot okozott az 1-ső §, vagyis az egyesület címének helyes megállapítása, még hosszabb tanácskozás után a tagok egyhangulag a: „Magyar református Énekvezérek Egyesülete“ cím mellett állapodtak meg. Módosítást szenvedett a 3-ik §, mely a következőképp alakított át: *Az egyesület célja:* „A magyar Református orgonisták, énekvezéreknek egyesítése s ez által a kollégiális szeretet ébresztése és ápolása; az egyházi ének és zene művelése és fejlesztése által a magyar református egyház kulturális előhaladásának támogatása; a magyar református orgonisták és énekvezérek erkölcsi és anyagi érdekeinek megvédése és előmozdítása.“

És a 4-ik §. *Az egyesület eszközei* a következőképpen módosított: „a) Fenti célok megvalósítása végett a magyar református orgonisták, énekvezérek, egyházi törvényeik s felsőbb hatóságaik tiszteletben tartása mellett, egyesületet alkotnak s évenként közgyűlésre jönnek össze, hol fentirt célok keresztülvitele érdekében tanácskoznak és határozatokat hoznak. Az egye-

sület minden a magyar református orgonista énekvezéreket, akár egyénenként, akár egyetemlegesen ért sérelmek tárgyában tiszteletteljesen fel ir és kérelmez a felsőbb hatóságoknál. A református egyházi ének és zene körébe vágó fontosabb kérdésekben véleményeket nyilvánít. Az egyházi ének és zene fejlesztése s általában a protestáns vallásosság terjesztése végett, rendszeren a közgyűlés idején és helyén egyházas hangversenyeket rendez. Az egyházi ének és zene irodalom emelése, az egyesületi szellem ébrentartása s az egyesület és tagjai érdekeinek ápolása és felszinen tartása céljából hivatalos lapot alapít, vagy esetleg ily irányú lapok közül választ.

b) Vagyonát a befolyó mindennemű tagsági díjak, adományok és egyéb jövedelmek képezik

A 15. §-ban összeállított alapszabálytervezet egyben az eredetimaradt a bizottság részéről; mely is az egész tervezetet megjegyzéseivel együtt a leendő nagy gyűlés elé terjeszteni határozta.

Tárgysorozat rendjén következett a nagygyűlés helyének és idejének meghatározása. A nagygyűlés helyéül a bizottság egyhangulag Debrecen — mint gócpont mellett foglalt állást s tüzte ki a nagygyűlés színhelyéül. A gyűlés idejét f. év június 11-ére állapította meg. Együttal kimondotta, hogy a következő évi nagygyűléseket országunk nagyobb városaiban felváltva tartandja.

Majd eztán a nagygyűlés tárgysorozatának a megállapítása került tárgyalás alá, mely a következőben nyert megoldást.

1. Az ének és zene művészet fejlesztő hatása egyházi életünkben, előadja: Nagy András. 2. Az énekvezér hivatásköre, működése, — új egyházi törvényeinkre tekintettel — egyházi életünkben előadja: Tóth Lajos. 3. Fizetések rendezése, nyugdíj ügy, temetési stóla egy alapon való megszabása, előadja: Györe Dániel. 4. Indítványok.

Megbeszélés tárgyát képezte még a nagygyűlés elnöki tisztének — kivel való betöltése; melyre nézve a szervező bizottság tagjai egyakarattal Nagy András debreceni orgonista énekvezér személye mellett foglaltak állást.

Végül elnök a „Tanítók Otthona“ elnökségének a teremért a bizottság nevében jegyzőkönyvileg köszönetet kifejezve lelkesítő szavakkal az ülést bezárta.

... e. . . . l.

A franciaajku reformátusokról.

— Egyházi és vallástársadalmi szemle. —

(Folyt. és vége.)

VIII. Alkotmányváltoztatás kéréséhez az egyháztagoknak vagy egyházközségeknek karmada vagy akár a

konzisztóriumnak kétharmada szükséges, míg az egyház felosztását ugyanazoknak fele, illetve négyötöde kérelmezheti.

Ime a törvényjavaslat, melynek bírálatába ez alkalommal nem bocsátkozhatunk; egész egyszerűen rámutatunk arra a szó teljes értelmében vett szabad- elvűsége, mely azt jellemzi. Sokat lehetne elmélkedni egy ilyen egyházalkotmány felett, mely teljes szabadságot ad papjainak a tanban, tagjainak az egyházban; a világiak számbeli tulsulya a kormányzásban szintén fel- ötlő, valamint az önkéntes adózás is merésznek tetszik. De azért, a genévei viszonyok ismerete folytán, meg vagyok róla győződve, hogy ez alkotmányterv itt kitű- nően beválnék és a második felével váltaná valóra a kiváló Hilty (berni jogtanár, vallásbölcész) legutóbbi nyomós kijelentését: „Úgy látszik, hogy Kálvin városa e modern időkben új reformációnak példáját fogja adni. De e mozgalom két különböző irányt vehet: irányulhat egy polgári vallás megállapítására, a miről már Rous- seau álmódott s mit most is valószínűleg sokan óhaj- tanak; vagy pedig, mint reméljük is, oly megújodást kezdeményezhet, mely megfelel a jelen idők követelmé- nyeinek, az egész világ kálvinista hitének.“

Csakugyan vannak ellenesei nem csupán e mos- tani törvénytervezetnek, de általában az egész szepará- ciónak. A mintegy 1400—1500 szavazattal bíró radiká- lis-liberálisok mindig elleneztek ez új irányzatot, s a népszavazat eredményébe is bele nem nyugodva, janu- árban elenmozgalmat kezdtek, melynek végcélja az ál- lam és egyház újraegyesítése. Még legalább ezer sza- vazatra volna szükségük, hogy a már eldöntött kérdést újra napirendre vethessék.

Reakciós terv, a melynek következményei végze- tesek lehetnének! Az előbbi állapotokhoz visszatérés- nek lehetetlenségét mindenki belátja, egyenlőségi de- mokráciában tarthatatlan, hogy az állam két egyházat kiváltságoljon, holott lakosságának fele, polgárainak harmada kívül állott e két egyházon! Tehát vállalni kellene a kath. egyház fizetségeit is; minthogy pedig számra már ez a legnagyobb egyház (bizony!), ennélfogva törvényszerűleg ez venné át az állami ceremóniá- kat, a Saint-Pierre székesegyházzal együtt a Kálvin vá- rosában! S számszerint kimutatható a katholicizmus- nak ily esetben egy félszázadon belül való teljes dia- dala. (Ime ez ellen kellett a szeparáció!)

Reméljük, hogy e veszedelmes terv, nem fog si- kerülni. De a helyzet mindenesetre nagyon nehéz és nagyon aggasztó. Biztató csak az, hogy a szeparatisták élén az egyház legjobb fiai állanak, kik lelkiismerete- sen dolgoznak az új egyház felépítésén. S bár az el- lentábor kávinista jobbait is éppen az egyház szere- tete vezérli: hisszük, hogy e valóban súlyos bonyoda- lomnak jó kibontakozása lesz. A szeparáció szükséges

volt. Visszatérés lehetetlen. A genévei katolikusok ez időszerinti feje, Carry abbé, lausannei püspöki vikárius kimondta: „Nem számíthatunk ezentul, csak Istenre és saját magunkra!”

Igazi protestáns mondás! S a hol a katolikusok ilyenek: féltjük-e ott a protestántizmust!...

II.

Az 1909. év azonban, a melynek első napjával lép életbe a szeparáció is, meg az új egyházalkotmány is, még más szempontból is nevezetes lesz Genévere nézve. Igazi jubileumi év s az a szám nagy történelmi idők fordulatóját jelenti a múltból és a jövőnek. Kálvin születésének négyszázadik s az egyetem fennállásának haromszázötvenedik évfordulóját fogják ünnepelni. Az ünnepségekben részt vesz az egész kálvinista világ. Elsőrendben persze Genéve, hol a szép egyetemi kertben, az egyetem homlokzatával szemben, az óváros falai tövében, lehető legszebb és legmagasabb ponton fogják felállítani a reformáció emlékművét. A szobor-tervek fölött svájci, német francia, és angol művészekből álló kilenctagu ítélőbizottság fog dönteni. A gyűjtésre irányuló mozgalmak már mindenfelé megindultak. Svájcban az összes protestáns kantonok legelső emberei, lelkészek és világiak egyaránt, hatalmas szózatot bocsátottak ki; a szervezkedés persze Berne, Basel Zürich, Lausanne és Nauchâtel, vagyis az egyetemi városok környékén a legerősebb. Franciaország sem marad hatra. Itt is hatalmas intézőbizottság alakult, melynek elén a francia protestantizmusnak legkiválóbb képviselői allanak. Azt máris elhatározták, hogy a reformáció idejének évfordulónapján mindenütt e célra gyűjtenek és adakoznak, kezdve a templomokon. (E napi perselygyűjtésünket mi is e célra adhatnánk!) A skót bizottság Kinnaird lord vezetésével már megalakult s nagyon élénk propagandát fejt ki. Az angoloknál most folyik a szervezkedés. A német reformátusok szintén megünneplik ez évfordulót és pedig valamely német református intézmény alapítása által; a mellett azonban folyamatba vették már a genévei emlékműre gyűjtést is. Magyarországból is megérkezett a konvent átirata, mely a mi egyházunknak élénk rokonszenvéről és támogatásáról biztosítja a genéveieket. Az átirat jó hatást keltett; bár a központi bizottság azt is szerette volna kiolvasni a levelből, hogy az a „támogatás” nem marad-e amolyan „erkölcsi”? (Alulírott merészkedett ama véleményének hangot adni, magán, de illetékes körökben, hogy valószínűleg a mi egyházunk is hozzá fog járulni az egyetemes adakozáshoz, ha többel nem, hát ő is pl. az okt. 31-iki perselypénzzel. A tavaszi kerületi gyűlések már foglalkozhatnak a kérdéssel.)

Az évfordulóhoz erősen készül az egyetem is, mely a maga jubileumából a tudománynak rendez ünnepet. E hó végén az egyetem összes helyiségeiben, melyeket e célra alakítanak át, óriás bazárt rendeznek,

melynek jövedelmét a jubileumi ünnepségek költségeinek fedezésére fogják fordítani. A különböző diákegyesületek is e célra rendezik ez idejé estélyeiket. A mozgalom mindig nagyobb mérvet ölt és nagy sikerrel biztat.

Az ilyen jótékonycélu bazárok intézményét nálunk is meg kellene honosítani. Városi gyűlekezeteink nagy erőforrást nyerhetnének benne, a melynek az anyagiakon kívül, kivált nőközönségünkre, nagyon jelentékeny erkölcsi haszna is volna. Papnék, tanárnék, nőegyletek, könnyen megvalósíthatnák az eszmét; csak papjainknak kellene rá lelkesíteni őket. Szinte hihetetlen az, hogy mennyi pénzt tudnak e bazárokkal összegyűjteni Genéveben! Egy-egy évben néha tíz nagyobb bazár is van, s mégis a genéveiek áldozatkészsége ittesohasem fogyatkozik el. Csak egy pár példát. A francia missziók céljaira évenként rendezett bazárok két napos eladásai 15—20000 frankot, a szétszórtan élő protestánsok felsegélyezésére renoezett bazárok ugyanannyit jövedelmeznek. Az egyik városrész egyházközsége legutóbbi bazárjából 30000 frank tiszta jövedelmet nyert stb. S vegyük hozzá még azt a vallásos felbuzdulást, mely a bazar céljaira szolgáló tárgyak, kézimunkák, rajzok stb. elkészítőit ösztönzi és segíti! Ez is belmissio, sőt cura pastoralis.

Apropos belmissio meg cura pastoralis.

Nagyon érdekes kísérlet híre jött Montreuxból, a tő másik végén fekvő eme gyönyörű üdülőhelynek ref. egyházközségéből. Az egyháztanács — érdekes megjegyezni, hogy világi tagjainak ajánlatára és eszméjéből kifolyólag — még az ősszel kérdőíveket küldött szét minden ref. családhoz, összesen mintegy ezerhat-százat. A kérdések az egyháztagok véleményét és óhaj-tásait tudakozták a lelkészek szolgálatára, az egyház-tanács működésére, a vallásos oktatásra, az istentiszte-letre, a lelki gondozásra, a vallásos és egyházi élet s érzelmeik fejlesztésének eszközeire stb. vonatkozólag. A dolgot egyelőre nem szánták az egyházközségen kívül eső nyilvánosságnak, mégis hamar híre futamodott s élénk feltűnést keltett; várakozással néztek mindenfelől a fejlemények elé. Szászhuszonöt válasz érkezett be, miket az egyház vezetősége egy a templomban össze-hívott egyházközségi közgyűlésen mutatott be és bo-csátott vitatkozás alá. Mintegy ötszázan vettek részt e gyűlésen, inkább férfiak. S mi az eredmény? Igen figyelemreméltó. A lelkészek megismerték híveik óhaj-tásait s úgy nyilatkoztak, hogy egyik-másiknak felszólá-lása igazi egyházi beszéd értékével bírt;* a hívek pe-

* A hívek óhajai közt sok érdekes s nem egy különös is volt. Pl. a hivatalos istentiszteletek mellett tartsanak zártabbakat, meghittebbeket is; másokat szabad ég alatt a szomszédos egyház-községekkel együtt, az alkoholizmus elleni küzdelmet tegyék erő-teljesebbé és hathatósabbá, az istentiszteletek helyeit ékesítsék élő virággal és zöld (disz) növényekkel, a predikációk rövidebbek le-gyenek, több tűz és élet legyen bennük és kevesebb theologi a, az istentiszteletek órái alatt mindenki zárja be szemét stb.

dig megérthették a lelkészek felszólalásaiból, hogy ez utóbbiakra nézve nagy könnyebbség volt, ekként megismerkedni gyülekezetük ama tagjainak óhajtaival, a kikhez legjobb akaratuk mellett sem jutnak el. A közgyűlés végül határozatot hozott s megbizta az egyháztanácsot, hogy szervezze ezután az ilyen egyházközösségi közgyűléseket, évenként vagy félévenként, sőt hogy kisebb kerületenként rövidebb időközű ily gyűlések is legyenek, alakítson továbbá keresztyén munkálkodó társaságot (Activité chrétienne). Új lelkészi állást szerveznek, míg a vasárnapi iskolák, konfirmációi oktatás, sőt az istenítisztelet rendjében bizonyos módosításokat lépnek életbe, melyek a közkívánalomnak és az egyháztanács véleményének is megfelelőek. — Igazi autonomia!

De hogy visszatérjünk még a mi Genéveünkhöz: bizony szépen él ez az egyház! Lelkészei óriás munkásságot fejtenek ki, különösen a lelki gondozás terén s ebben egész sereg segítséget hoz nekik a belmissio. Minden egyházközösségnek meg van a maga vasárnapi iskolája, némelyiknek több is s ezeknek munkája a milyen szép és gyönyörűsége: éppen olyan hasznos is. A növendékekre is, meg a csapatvezetőkre is, e fiatal leányokra és ifjakra, kik egykor növendékek voltak s most már a lelkésznek segédkeznek munkájában. Mennyi áldása van ez intézménynek s mennyire hiányzik ez odahaza, minálunk! — Miért!?

A ki e vasárnapi iskolából kora folytán kikerül: azt nem hagyják el a vallásos intézmények azután sem. Az óriás Ifjusági Egyesületet (Union Chrétienne des Jeunes Gens) nem is említem, mindenki ismeri. A fiatal, serdülő fiúk részére szolgáló egy másik ilyen belmissioi intézmény, a Csillag (Etoile) most ünnepelte fennállásának harmincadik évfordulóját. A lelkes hölgyek, kik alapították s ma is vezetik ez áldásos munkát, ennek szentelték életük legszebb időit. Ebben öregednek meg, ennek dőlnek majd ki sorából, de hány ifju életet vezettek Krisztushoz, hányat mentettek meg az elpusztulástól.

A felnőttek körül is oh hány lelkes világi segédkezik az Ur szolgáltnak! S miért? Hol az oka, a gyökere ennek a mienktől oly igen különböző egyházi életnek? Rámutatok a montreuxi frappáns példára, meg a genévei új alkotmánytervezetre. Ott a felelet azokban: részt kell adni a világiaknak, minél nagyobb részt az egyháznak nemcsak kormányzásában, de az igazán lelkészi teendők végzésében is! Mindjárt nagyobb lesz az érdeklődésük s örömebb vállalnak több kötelességet is a több jog fejében! Nekünk nincs mit féltünk tőlük, nyerni azonban csak velük nyerhetünk. (Hanem azért micsoda szenzáció lenne pl. az minálunk, ha egyik vagy másik ügyvéd vagy orvos presbyterünk állna fel a szószékbe a harangozás, illetve orgonázás előtti

bibliaolvasás végzésére, a mi pedig itt állandó szokás. S a fenti elvnek keresztülvitelében ez mily csekély lényegtelenység és azért már ez is lehetetlen volna.)

Egy új intézmény alakulásáról adok számot, a mely szintén a lelkészi gondozás egy ágát vállalja, világi kezekben. Sőt ez már igazi üzlet. Tudjuk, hogy mennyi baja van a szegény emberek peres vagy bármilyen igazságszolgáltatási ügyben. S mennyit kell fizetnie az ügyvédnek, mert bizony a papjának ehez nincsen elég képzettsége. Nos hát Genéveben a Népies Evangélizáló Társaság védnökségével (l' Evangelisation populaire), csupa papok, világi előkelőségek, most egy olyan társadalmi hivatal (Office social) szerveznek mely a hozzáfutókat minden ügyvédi szolgálattal s szükség esetén teljesen ingyen (bélyegköltséget kivéve, ellátja, pöreiket lebonyolítja, jogi tanácsokkal szolgál, stb. Az intézmény élén a legkiválóbb ügyvédek, jogtanárok képviselők állanak, kiknek vezetése feltétlenül biztosíték az új intézmény áldásos működése felől.

A mennyi ága van azonban a belmissioi munkásságának, azt még csak megemlítenünk sines elegendő terünk. Szóljunk azonban pár szót a mindnyájunkat érdeklő vasárnapügyi bizottságról, melynek nemzetközi székhelye szintén itt van Genéveben. Legújabb eredményeiként említhetjük, hogy a svájci vasutak az összes alagutmunkálatoknál szigorúan életbeléptették a vasárnapi munkaszünetet; a postai hivatalok csak két órahosszat vannak nyitva e napon; a táviratok díját vasárnap megkétszerezik, (erről most tárgyalna Bernben meg a lissaboni kongresszuson), a hadsereg vezetését is megkeresik, hogy az új szabályalkotásnál kellő figyelmet fordítsanak az Ur napjának megszentelésére. A bizottság múlt évi mérlege azonban több mint ezer frank deficitel zárult.

Az egyháznak ellenségei itt is vannak, sőt elég nagy számmal vannak. Különösen a szabadgondolkodók igyekeznek minél több kárára lenni az Istenország terjedésének. (Hivatalos számuk Svájcban 900, 14 fiókja van szövetségüknek, a genéveinek 85 tagja van, s iskolájában 70 gyermek.) Legújabb tervük, a reformátorok ünnepélyének és emlékművének ellensúlyozására, a Servet-szobor. A kálvinisták ama kiengesztelő oszlopa, melyet a genéveiek 1903-ban Servet emlékezetére emeltek (hamarabb, mint mint magának Kálvinnak!) nem elégíti ki a „lekiismeret szabadságának“ e barátait s követelik, hogy Genéve adjon helyet a Servet-szobornak, melynek végrehajtó bizottsága már a szobrot el is készíttette Roche szobrász által Párisban. S ha Genévebe nem akkor a közeli Ferneyben (francia föld) fogják felállítani, az ottani Voltaire-szobor mellett. Más ellenségek meg úgy igyekeznek zavarni az ünnepkészülődés össhangját, hogy ne ünnepeljük hát

egyiket sem, sem Kálvint, sem Servetet, hisz „nem érdekesebb egyik sem a másiknál, sem az áldozat, sem a hóhér.“

Hadd háborogjanak! S én meg e dissonáns hangok ellensúlyozására hadd végezzem e mostani genévei tudósításomat egy annál kedvesebb, magasztosabb képpel, melynek a múlt vasárnapon voltam — fájó szívvel is — boldog szemlélője.

A kanton egyházközségi énekkarainak szövetsége rendezte a Reformáció Csarnokában szokásos évi koncertjét. Tizennyolc énekkar s ezekben nyolcszáz tag alkotja e szövetséget. Alig van egyházközsége a kantonnak, melynek ne volna külön templomi énekkara. Mindegyik kar külön is énekelt, majd két számot együttes előadásban mutattak be. Szép volt, megható volt. (Vegyes kar mindegyik.)

Azt mondtam az imént, hogy fájó szívvel hallgattam mégis. Igen, mert innen is hazagondoltam, mint mindig valahányszor olyat látok, a mi még nálunk hiányzik, pedig meg kellene már lennie. Miért nincsenek nekünk énekkaraink? Itt annyi kálvinista van az egész kantonban, mint Debrecenben. S nyolcszáztagot számlálnak a templomok énekkarai! Mennyi áhitatos óra, mennyi mély vallásos érzelem e harmónia hatása. S a hany tag: annak családja az egyházé, nemesak nevéleg, de lélekkel is! Az istenitiszteleti órákon pedig megjelenik a művészet is, a hang művészetének ez aga is s elősegíti, nagy mértékben segíti elő a kívánt hatást. Ötvenezer kálvinista közt nyolcszáz templomi karenesek. Van-e nálunk ennyi a két millióból?

A szövetség elnöke megnyitó beszédében azt a jellemző igét mondta: „Él az egyház, a melyik énekel.“ Enekelünk-e mi? Pedig élni akarunk, mert élünk kell! Kell! Hitünkért, vallásunkért, egyházunkért, miket drága örökségül hagytak ránk apáink, de hazánkért is, mely ezekben van támasza s talpköve.

Genéve, 1908. márc. 10.

Tóth Sándor.

IRODALOM.

Szertartási beszédek és alkalmi imádságok.

E cím alatt jelent meg *Jánosi Zoltán* debreceni lelképásztor *Papi* dolgozatainak II. kötete. Terjedelmére épen annyi, mint az első kötet: 235 lap. Kiállítás eszinos, nyomása tiszta, sajtóhibáktól majdnem teljesen ment. Dicséretére válik a Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatalnak.

Maga a kötet tartalmi tekintetben négy csoportra oszlik. Van benne 3 konfirmációi, 10 urvacsorai, 27 esketési beszéd és 8 alkalmi imádság.

A tárgy és alkalom szerint különböznek ugyan e munkálatok, de van bennök közös vonás is. Ott van bennök Jánosi erős írói egyénisége minden kiválóságával s itt-ott hibájával. Nem gáncsolás ez, hanem igazság. Hiszen a napnak is vannak foltjai, de azért a nap mégis nap. Meleget ad, éltet és növel.

E munkákban is meg van a melegség, a termékenyítő erő. Nem követi Jánosi senkinek ösvényét, utját, a maga útján jár. Forrása: a biblia, ereje: élő hite, igazsága: a Krisztus iránt való szeretete, rendületlen meggyőződése: a tiszta kálvini meggyőződés. De azért távol áll a türelmetlenségtől, ha ragaszkodik is görcsösen igazságához, hitéhez, igazi ker. szeretete az emberek iránt, élet veszi minden türelmetlenségnek. Nem keresi keresve a szív érzékeny hurjait, azért mégis megható. Nem színes rakétákkal dolgozik, hanem lelke forró tűzével, szíve igaz szeretetével. Ez ad nyelvezetének szint, gondolatainak mélységet, kifejezéseinek tömörséget, szabatoságot.

A nyelvnek különösen nagy mestere Jánosi. Nincs a szép irálynak olyan szépsége, mire könyvében példát nagy számmal ne találhatnánk. A hasonlatoknak, metaphoráknak, kép és néveseréknek, a szó és gondolat alakzatoknak, a xiomáknak oly nagy bősége tűnik elénk, hogy szinte elkápráztat bennünket. Ha ehez még hozzá vesszük gondolatainak gazdagságát, nagy olvasottságát, hazaszeretetének hevét, compositiojának művészi voltát, el kell ismernünk, hogy Jánosiban egy oly írói egyéniség áll előttünk, kit dicsekedve vallhatunk magunkénak. Meg vagyok győződve, hogy Jánosi a szépirodalom bármely ágában is tudna kiválót alkotni, annál nagyobb nyereségnek tartom, hogy őt az egyház irodalom terén látom sikeresen munkálkodni.

De hogy állításomnak nyomatékot adhassak; részletezzük egy kissé e kötet tartalmát.

A három *konfirmációi* beszédben a dolog természeténél fogva a hittudós áll előtérben. De e tudomány nem fárasztó, nem sorvasztó, hanem elevenítő hatalom. Nemesak élvezhetővé tudja tenni a tudományt, hanem gyönyörködtetővé is a lélek erejével. Kiindulási pontja a biblia, a hit. Hitét erősíti a tudás, tudásának szárnyat ad a hit. A konfirmációi szertartás céljának, rendeltetésének a confessiók szerinti megállapítása, a találoán használt bibliai, más citatumok alkalmazása, a felvett bibliai eszme mesteri keresztülvitele: értékessé, becsesté teszik e beszédeket. Különösen szép, építő hatása a második beszéd, mely 2. Krón. 15, 2. épül fel. „Az Ur vagyon veletek: ha ti is ő vele vagytok; ha őt keresitek: megtaláljátok; de ha őt elhagytok: ő

is el hágy titeket.,” mondja az Irás. Jánosi pedig folytatja: „A lehető legtermészetesebb dolog ez. Tanultatok a természettudományból, hogy miképen áll elő a nappal és az éjszaka a föld forgása közetkeztében. A nap egy roppant izzó, tüzgolyó. Minden irányban szüntelen árad belőle a világosság és a melegség. A föld e tüzgolyó körül kerengvén, a maga tengelye körül forog. És a forgó földnek azon az oldalán, a mely a nap fele van fordulva, fényes meleg nappal van: még azon az oldalán, a mely a naptól el van fordulva, sötét-hideg éjszaka van.

Igy van ez a lélek világában is. A nap az Isten, a föld a mi lelkünk. Az Isten szeretet. De magunk tartásától lügg, hogy érezzük-e az isteni szeretetnek a világosságát és a melegségét. Ha Isten felé fordulunk: fényes-meleg nappal az életünk. Ha Istentől elfordulunk: sötét-hideg éjjel az életünk.“ (16. l.)

Nem remek alkalmazása-e ez a tudománynak a lelki világ tüneményeire? Nem fenséges megnyilatkozása-e a hívő ember lelkének, ki Istent látja és keresi mindenben és mindenütt és meg is találja őt?!

Szép gondolat a többek között ugyanezen beszédben: „A ker. hit gyökere a józan értelem. Szava a bünbocsató Istenbe vetett bizalom. És gyümölcse az erkölcsi élet. 11 l.

Mindegyik beszédet hozzá illő, a tartalomnak megfelelő magas röptű szép imádság követ.

Az *Urvacsorai* beszédek között van: 2 adventi, 2 karácsonyi, 2 husvét, 1 konfirmáltak első urvacsoravételekor, 1 pünkösti, egy közönséges, 1 ujbóri. A beszédek közül 6 idegen szerzők nyomán iratott. De Jánosi erős egyénisége teljesen felolvasztotta azokat az ő magyar református lelkének tüzeiben. Nincs rajtuk semmi idegen íz. Ha ő maga nem jelezné, észre sem vennénk, hogy ezek nem eredeti termékei lelkének.

Ezekben is ugyanazon kiváló sajátságokkal találkozunk, mint a konfirmatói beszédekben. Szól hozzánk a tudós theologus, beszél velünk a hívő keresztyén, megalázza magát Isten előtt a bünbánó lélek. Epekedik a bünbocsató isteni kegyelemért. Békességet talál az élő Istenben.

Különösen szép a 2-ik husvét beszéd. Már bevezetése megkapó. Az ellentétek mesteri alkalmazása mintha nem is tollal, hanem ecsettel készült volna. A gondolatok magaslatáról ujjabb magaslatra emelkedve, eljut a fenségesig. Az élő, szerető Istent látja a halálban is. „A milyen bizonyos az, — írja az 5-ik lapon — hogy él az Isten: épen olyan bizonyos az, hogy mi Tőle az igaz bünbánat és az igaz hit kinyújtott két kezével ma is kegyelmet és életet vettünk. Előbb meghal az örökkévaló, mintsem a bünbánó bünöstől az ő kegyelmét megtagadja, mert az ő neve szeretet. De meg nem halhat; mert az ő neve Élet. És ígérését meg nem

szegheti, mert az ő neve igazság! Az Isten él. És az Isten kegyelméből a megtérő bünös ember is él... Bizony ez csodás valóság. Ragyogó regénél, tündér álmnál gyönyörűbb valóság. Isten a földön.“ De nem kivonatolni, hanem teljes egészében olvasni kell e beszédet, hogy annak szépsége, élő hite szivünket lelkünket hatalmába kerítse. Egyetlen ilyen beszéd is elég, hogy jó írójának kiváló kvalitása felől meggyőzzön bennünket.

Még gazdagabb mezőt tár fel előttünk *esketési* beszédeinek változatossága.

Mindnyájan tudjuk, hogy a jó esketési beszéd nem minden bokrban terem. Rendesen nagy általánosságban folynak szét, épen azért el is sekélyesednek e nemű beszédeink. Rendesen két hibában szenvednek: vagy hiányzik belőlük minden keresztyén iz és erő, vagy a mi ebből van rajtuk, az is csak máz. Nincs bennök központ, a mi körül csoportosulnának a gondolatok. Többnyire locus communisokkal dolgoznak. Néhány virágszálnak beültetése, néhány érzékeny hurnak megpendítése s kész az esketési beszéd.

Jánosi 27 esketési beszéde között nincs egyetlen egy sem, melynek nem volna központja, ne volna vezér gondolata. Épen ez teszi ezen beszédeket változatossá, a tárgy azonossága mellett is ujjá. Ha még hozzá vesszük, hogy a főtétel körül csoportosított gondolatokat ker. hit, Istenben vetett bizodalom, a vallásosságnak éltető melege járja át: építő hatását e beszédnek kétségbe vonni nem lehet.

Általában elmondhatjuk, hogy e beszédek mind megfelelnek a célnak, melyből irattak; nincs közöttünk egy sem, melyben valami szépet, megragadót ne találunk. És ez természetes is, mert mindenikben ott működik Istennek lelke.

ó—r.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Az Orle. választmányi ülése.** Szép énekkel és imádsággal kezdte az Orle. választmányi gyűlését, melyet Budapesten a ref. főgimn. disztermében ápril. 2-án tartottunk. Már április elsején felgyülekeztek az egyes bizottságok tagjai és az előkészítő tanácskozásokat intézték el. E tanácskozások során meghallgattuk, tovább formáltuk, rendre elővettük a választmányi gyűlés tárgyait és a határozati javaslatokat. Ilyen előzmények után gyűltünk fel a szép főgimn. disztermbe, hol bennünket meleg barát-

sággal és vendégszeretettel fogadtak és hallgattak meg a megindító rövid isteniszteleti részlet után az elnök megnyitó beszédet, melyet lapunk élén közlünk s melyet eleitől végig feszült figyelemmel és helyesléssel kísért a 30—40 főből álló hallgatóság, választmányi tagok s egyéb résztvevők, a kik közül a következők neveit jegyeztük fel: Baltazar Dezső elnök, dr. Tüdös István, Kiss József alelnök, Rác Gyula (Szabolcs) Kiss Lajos étfalvi ref. pap Erd. ek. sepsi em. Juhász László Györgytelek (Szatmárm.) Barsi Sándor Bokod, Komáromm., Jakucs Sándor Hajduszovát Hajdum., Fábián Károly Fehérgyarmat Szatmárm., Dömötör Bertalan Tass Pestm., Dömötör Péter Öcsény, Tolnam., Nagy István Kisujszállás, Benkő István Rákospalota, Kocsis József, Csia Kálmán, Szondy Géza, Szemes László, dr. Székely József, Sólyom Lajos, dr. Hamar István, Papolczy Zoltán, Patay Károly, Nagy Lajos, Barna Gyula, Tóth József, Pólya Lajos, Birtha József, Kontra Aladár. Mindezekkel a testvéreinkkel melegen ünnepeltük Baltazárt az elnököt, a kit ellenfeleink legelső sorban támadnak, de a kit mi takargatunk és nem hagyunk, és még a testünkkel is megvédelmezzük. Az iránta való törhetetlen ragaszkodásnak Rác Gyula nagyhalászi lelkész adott kifejezést, erre az elismerésre Baltazar és a többiek is valóban rászolgáltak. Hihetetlen, hogy december óta mit miveltek ezek az emberek. Valóságos fanatizmussal vetették magokat a szervezés munkájára s mint a visszatérő zsidók, egyik kezükben karddal, a másikban vakoló kanállal felépítették az Orle. falait. A Baltazar jelentése az O. R. L. E. virágvasárnapja, az eszme diadalutja volt. A mi történt valóságos csoda. Felső Zemplén egy lelkész kivételével belépett. A nagybányai egyházmegyében az esperes, a ki kezdetben gátolja az ügyet Saulusból Paulussá válik. 1200 tag, köztük 36 esperes ez ma az Orle. A lap mely 7 előfizetővel indult meg, most 1500—2000 példányban megy szét. A püspökökön kívül itt az egyház többsége. Még a világiak is támogatnak bennünket és szükségesnek tartják, hogy a veszedelem ilyen fenyegető napjaiban a lelkészi kar egyesüljön és kivezető utakról tanácskozzék. Nagy dolgok ezek s még nagyobbak vetik előre az árnyékukat. Ilyen az irodalmi és tudományos szakosztály felállítása, a mely elébe gazdag programot utalt a választmány. (Képes biblia, magyarosatos biblia, konkordancia, a parochiális könyvtár stb.) A *pap képzés* ügyének felkarolása, melynek alapelveit ügyvezető titkár vázolta s melynek munkálására bizottság küldetett ki. A

prot. szövetség és népszövetség dolga, melynek megvalósítására Antal Gábor püspök kedvező tudósítást küldött s melynek nyélbe ütését gondnokaink s azok között gr. Dégenfeld József vették kezükbe. Nem lesz kis dolog a *szövetkezeti eszme* propagálására megindított mozgalom se. Minden lelkész, a kinek erre kedve van egy ilyen mozgalom központi faktorává lesz és az actio a bevásárló szövetkezettel kezdődik. Nem lelkészek bevásárlási szövetkezésével, hanem felekezeti különbség nélkül mindenütt felállítandó *országos bevásárló szövetkezetekkel*. Nagy dolgok lesznek még ebből. A társadalmi béke, melynek vizeit mások zavarják s mi meg csendesíteni iparkodtunk. A békesség lebegett szemünk előtt midőn elhatároztuk, hogy a sokat hánytorgatott *erkölcsi hozzátartozás erejéről szóló* passzust kihagyni javasoljuk az alapszabályokból és azokba beletesszük nyiltan azt, a mi természetes és a mi önként érlelődött eddig is, hogy a hivatalos egyház védelmezése és támogatására mi is számítunk. Mindezek Baltazar indítványára mentek határozatba. Történt még más is. A lelkeszi fizetések rendezésére nézve azt határoztuk, hogy arra minden törvényes eszközzel rábirjuk az illetékes tényezőket s ha kell ezer tagu küldöttséggel is demonstrálunk. E tárgynál érte el a tanácskozás színvonala a tetőpontot. Szamba vettük anyagi erőnket is. Biz az nem sok. E tekintetben fokozottabb áldozatkészségre van szükség. A sajtóügyi bizottságnak nagy feladatot adtunk: egy jó nép lap kiadása érdekében való terv készítést és intézkedést. Végül a Kálvin-emlékünnap ügye került sorra. Emelkedett hangulattal oszlottunk szét. Tudósító.

— **A paposi ref. egyház kérelme.** Kegyes jöltevők! A tiszántuli egyházkerület Nagykárolyi egyházmegyéjének egy kis egyháza, az alig 200 lelekből álló szegénységgel küzdő paposi ref. egyház nevében emeljük fel esdő szavunkat. Szinte felve aggódva tesszük ezt, mert tudjuk, hogy a mai megélhetési viszonyok mily óriási teherrel nehezdednek mindenki vállaira. És hogy mégis fölemeljük esdő szavunkat, ezt abban a jó reményben tesszük, hogy a könyörületességre hajló szívek meghallgatják a mi kiáltó szónkat, mert tudják ama parancsolatot: „Egymás terhét hordozzátok s ugy töl-titek be a Krisztus törvényét“ (Gal. VI. r. 2. v.) Templomunk oly rossz állapotban van, hogy a hatóság mint életveszélyest, nemsokára befogja záratni. Egyébb egyházi épületeink miatt pedig, melyek náddal és zsuppal vannak fedve valósággal szégyenkezni kell a községünkben levő más vallásuak előtt is, kiknek egyházi épületeik korszerűek, mivel mint főkegyur a vallásalap csináltatta s tartja fenn. Templomunk megújítása s egyházi épületeink jó karba hozatalára 22000 koronára lenne szükségünk. Ebből önmagunk s önmegadóztatás utján alig birunk pár ezer koronát fedezni, a többiért

a kegyes jöltevők nemes szívéhez vagyunk kénytelenek fordulni, mert rajtunk oly nagy a teher, hogy nemso-kára össze roskadunk alatta. Hallják meg azért esedező szónkat a kegyes jöltevők, mert: „A jó kedvű adakozókat szereti az Isten“ (II. kor. IX. 13-14.) „Kölcsön ad az az Urnak, ki a szegénnyel jól térszen vagy ki kegyelmesen ad a szegénnynek“ (Péld. 19. 17. v.) Az Isten pedig az ő hatalmassága szerint megcselekedheti, hogy a ti jókedvetekből való adakozástok haszna tireátok térjen (II. kor. 9-8.) Mély tisztelettel és bizalommal bocsátjuk azért szét a paposi ref. egyházunk segélyt kérő szózatát, mert tudjuk, hogy él még magyar hazánk igazi polgáraiban a testvéri szeretet, könyörületeség és megsegíti szegény egyházunkat. Szentügyünket még egyszer keresztyéni munkás szeretetökbe ajánlvass az adományokat a ref. lelkészi hivatal címére kérve, — mély tisztelettel vagyunk Földváry Tamás főgondnok. Kéry Pál ref. lelkész. 306/1908 szám. A paposi kisdud egyház esdó kérelmét jó lelkiismerettel ajánlom anyaszentegyházunk áldozatkész szeretetébe s pártfogásába. Nagycsed, 1908. márc. 18. Berey József esperes. 1204/1908. szám. Paposi kisdud egyházunk kérelmét a nemes szívé emberbarátok s kivált hitsorsosaink munkás szeretetébe melegen ajánlom. Debrecen 1908. márc. 20, a püspökhelyetes Dicsőfi József egyh. ker. főjegyző.

— **Az ember hivatása.*** Az igazság legnagyobb barátja Jézus Krisztus mondá: „Azért születtem és azért jöttem a világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról!“ (Ján. 18, 37.) Bizonyosságot tenni az igazságról. Ez az emberhez méltó életcél. Az Istenhez méltó! A többi életcél ehez képest semmi. Az emberek nagy része alacsony célokat kerget. Eszik, iszik; bársonyban, selyemben, csillogó, szikrázó ékszerekben hivalkodik; kendőzi testét-lelkét; hazudozik, hizelkedik, kapaszkodik, verseng, mások becsületét marja, kincseket harácsol és hatalmaskodik. Minek élnek ezek? Vagy, ha élnek, minek mondják embereknek magukat!? Az ember életcélja, létjogosultsága az igazságról való bizonyosságtétel. Bizonyos, hogy világ szerint jobb soruk van a hazugoknak, mint az igazmondóknak. A hazugok többen vannak, mint az igazmondók. Imé: Akháb és Jósaphát előtt négyszáz hazug prófétával szemben egyetlen egy igaz próféta áll. A hazugok vannak többségben. Ezért mondá egy szellemes író, hogy a többségnek soha sincsen igaza. Hiába! Azért a világ többnyire alkotmányos világ. A többség dönt benne. Az igazságot porba dönti. Az igazság barátait börtönbe dönti. Óh a többség dönt. A hazugoké a hatalom. És a hazugoké a világnak minden

gyönyörúsége. Hizelegnek, kedves dolgokat mondanak a gazdagságnak és a hatalomnak. És a gazdagság meg a hatalom mindig hálás szokott lenni a hizelgőkkel szemben. Akháb király négyszáz hazug prófétáját egy német tudós „udvari auguroknak“ nevezi. És, ugyebár, az udvari augurok nem szoktak rongyoskodni, fázni, éhezni, szomjuhozni, csonttá fagyni, éhen halni!? Ellenben Mikeást az igazság barátját, a király ezzel a parancscsal vetteti börtönbe: „*Vessétek ezt a fogházba; ételt és italt szükön adjatok neki.*“ Oh semmi sem bizonyosabb annál, hogy a hazugoké ez a világ! Hanem azért mégis igaz marad, hogy az emberhez méltó életcél: bizonyosságot tenni az igazságról! Azt mondani, azt cselekedni, amit az Isten mond a szentírásban és a lelkiismeretben. *Inkább elkárhozni az igazságban, mint idvezülni a hazudságban!*

Jánosi Zoltán.

— **Anarchia.** Ebben az országban felfordult minden rend, lejárt magát minden párt, megkopadt minden tekintély, megszűnt mindenféle béke is. Az országos politikai pártok cserbe hagyták elveiket, mint a rongyot. Nagy országos nevek viselői tegnap még a nemzet és magyarság reményei és jogainak védelmezői odaálltak a trón mögé lakáznak és hóhérnak. Ők töltöznek, mi meg elveszünk. Jámbor papi férfiak. Közzenk dobták a felekezeti harc üszkeit s a magyarság házai égnek mindenütt. Kiábrándultunk mi már mindenből, nem hiszünk már semmiben és készek vagyunk a legrosszabbra is. Csak az állam törvénye és a vaskényszer tart még bennünket úgy a hogy össze és törvények tisztelete. Ma-holnap megszűnik ez is. Az állam első tisztviselői adják a gonosz példát. Ide vág a Barkócy-féle eset, mely még a mi romlott viszonyaink közt is hihetetlen. Az állam első tisztviselőinek egyike, a közoktatásügyi minisztérium tanácsosa megsérti az állami inlézményt és példát ad arra, hogy kell lábbal taposni az állam tekintélyét. A legnagyobb erőfeszítések után sikerült a hecc káplánság által szitott felekezeti villongásokból az ugynevezett nagy egyházpolitikai törvények árán és a reversális hajhászat államosításával kivergődni. De még így is csak a magyar protestáns egyházak vezetőinek soha számba nem vett és meg nem hálált önfeláldozásával. Mi fedeztük az államot, saját testünkkel, fedeztük saját érdekünk saját hibeink ellenében is, a kiket az anyakönyvezetők hivatal költségével megterheltek, régi szokásaikból kizavartak és háborgattak, a kik a félrevezetett kath.

* Mult heti számunk első közleményéből az utolsó bekezdés — tévedésből — kimaradt. Mivel közleményünk értelmét e kimaradás megzavarta: újra közöljük — a kimaradt bekezdéssel együtt — a cikket.

nemzetiségi egyházak tagjainak módjára nagyon kevés biztatásra összetörték volna a hirdetési táblákat. Azonban nem engedték, hogy ezt tegyék, mert ez az állami rend tökéletes felfordítását eredményezte volna. Az államért, a magyar államért türtünk és szenvedtünk mi is és a felekezeti békességért, melyet így véltünk biztosítani. És most mégis vége van a békességnek s kigyult a felekezeti viszályok tüze. Felgyújtották a jezsuiták Barkócy, Rakovszky és társaik. Vége a társadalmi rendnek is, mert minden osztályt egymás ellen ingerelték a fekete népámitók. Vége a törvények és állami intézmények tekintélyének, mert a jezsuita klerus tagjai és a hozzájuk tartozó világi konfraternitás lerombolják azt. Szomorú helyzetbe jutottunk mindenképpen. A hit, a reménység elvesztésével, a nép ámitásával, az állam anyagi és szellemi csődjével, az általános felfordulás megkezdődésével s a legszomorubb, hogy ebbe az állapotba a nemzeti küzdelmek nagy alakjai, a Krisztus vallásának papjai és az állam fizetett hivatalnokai juttattak bennünket. Ez utóbbiak s ezek közt a Barkóci-féle emberek vétke a legnagyobb, példájok a legveszedelmesebb, a tökéletes felbomlás kezdete, sőt ennél több, az állami és társadalmi rend agoniája: az anarchia.

— **Bethlen-szobor.** Betlen Gábor erdélyi fejedelemnek Nagyenyeden felállítandó szobrára országos gyűjtés útján, 1908. február hó 1-éig 50,742 korona 49 fillér gyűlt össze. Elég szép eredmény. A bizottság még többet is remél. Most már rövid idő múlva hozzá méltó szobra lesz a nagy fejedelemnek Nagyenyeden.

— **Jótekonysági alapítvány.** A tavaly elhunyt Hutter Tivadar örökösei, az örökhatározó utolsó kívánságának megfelelőleg 50,000 koronás alapítványt tettek az Orsz. Prot. Árvaegyesület árvaháza javára.

— **Lelki gondozás a tanyákon.** A debreceni ref. egyház elhatározta, hogy számba veszi a tanyákon lakó ref. hiveket, akik minden lelki gondozás nélkül élnek és számukra isteni tiszteletet tartásáról gondoskodik. Egyelőre a tanyákon felállított állami iskolák tantermeit kéri az istentisztelet céljaira átengedni. A debreceni tanyákon u. i. az állam már 6 elemi iskolát állított és tart fenn; ezekben a várossal kötött szerződésnél fogva mindenütt ref. tanítók vannak alkalmazva. A tanyai gyermekeknek ref. vallásos szellemben való nevelése tehát ily módon biztosítva van. Az egyház különben a tanyai tanítóknak külön is fizet a vallásitanításért.

— **Püspök megerősítés.** Kenessey Béla erdélyi egyházkerületi református püspök márc. 26-án tette le

az esküt ő felsége kezeibe Schönbrunnban. Az esküvel Csekonics András gróf zászlósúr, főasztalnokmester és Apponyi Albert gróf vallás és közoktatásügyi miniszter segédkeztek. Az eskümintát Návay Szabó miniszteri tanácsos olvasta föl. Az eskütevés után Kenessey püspököt a király külön kihallgatáson fogadta. Mint már megirtuk, Kenessey Bélát, az új erdélyi református püspököt, az erdélyi egyházkerület az április hetedik közgyűlésen iktatja be hivatalába. A beiktató beszédet Baksay Sándor dunamelléki püspök mondja. Ugyanezen a közgyűlésen töltik be a Kenessey püspökké választásával megüresedett egyházkerületi főjegyzői állást is. A jelölések már meg is történtek és a választó küzdelem igen hevesnek ígérkezik. Eddig négy jelölt van: Bodor János szászvárosi lelkész, Nagy Károly teológiai tanár és Vásárhelyi Boldizsár dési lelkész.

— **A protestáns ifjusági egyesületek** március 26-án, esütörtökön este a Lónyay-utcai gimnázium disztermében szeretetvendégséget rendeztek. Ez alkalommal Gergely Antal mezőturi református lelkész bibliamagyarázatot tartott. Közreműködött még a teológiai akadémiai zenekar és az ifjusági énekkar is. Az estélyt megelőzőleg a prot. ifj. egyesületek nemzeti bizottsága tartotta meg gyűlését, melyen Kónya Gábor titkár számolt be utazásáról.

— **Felekezeti türelem szép jele.** Kassán az Orsolyarendi apácák egy női gazdasági tanítézetet létesítettek mintegy 100 növendék részére bentlakással. A tanfolyam, mely októberben kezdődik, 2 esztendő. Ez alatt tanulnak a növendékek, kiknek 14 évet kell betölteni s polgári vagy felsőbb leányiskola négy osztályát végezni, hogy felvehetők legyenek, sütni, főzni, mosni, vasalni, szöni különböző női kézimunkát végezni, kertészkedni, állatot tenyészteni, tejjgazdaságot kezelni. Ezekon kívül több elméleti tárgyat és nyelveket is tanítanak. Az intézetben több ref. leánynövendék is van, kiknek a vallást Dávid Gyula a kassai kir. javítóintézet nagybuzgósága lelkésze, volt nagyharsányi lelkész tanítja. Nagyon örülünk, hogy növendékeink vallásoktatása ilyen jó kezekbe van letéve. Növeli örömmünket az a körülmény, hogy az intézet humánus gondolkodásu, elfogulatlan igazgatója Záhorszky István a merev felekezetiességen felülemelkedik és nemcsak a vallásoktatást engedi meg a ref. növendékeknek az intézet helyiségében, hanem a vallásos lapok olvasását és minden olyast, a mi által a ref. növendékek ref. hitökben s az egyházhöz való ragaszkodásban erősödhetnek. Ez a békés, türelmes, szabadelvű szellem a mi harcias, türelmetlen, klerikális világban valóban ritkaság számba megy és méltó, hogy említést tegyünk róla. Ha így volna mindenfelé, mennyire előmozdítaná ez a kölcsönös megértést, szeretet, közös munkásságot, melyből hazánk és nemzetünk boldogsága, erőssége, nagysága fakadna.

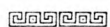
— A „Vasárnapi Ujság“ március 29-iki száma érdekes képsorozatokkal és cikkekkal mutatja be a budapesti állami gyermekmenhelyt, Paczka Ferencz és neje festményeinek kiállítását, a londoni magyar kiállításra küldendő kézimunkákat, egy főuri kastély tervezetét, haiti-i jeleneteket, a spanyol király barcelonai utazását stb. Szépirodalmi olvasmányok: Dutka Ákos és Kosztolányi Dezső versei, Rákosi Viktor regénye, Lengyel menyhért elbeszélése, Krudy Gyula tárcacikke Fogazzarro regénye. Egyéb közlemények: divatképek tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, közintézetek s egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg stb. „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre négy korona, a „Világkrónika“-val együtt négy korona 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem u. 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

Tartalom-jegyzék: A bűnös asszony. Tóth József. — Elnöki megnyitó. Dr. Baltazár Dezső. — A Magyar Református Énekeszerek Egyesülete. e—l. — A franciaajku reformátusokról. — Irodalom. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: *Dr. Ferenczy Gyula.*

Kálvin János művei.

Szerkeszti **CZEGLÉDI SÁNDOR.**

Eddig megjelentek:

I. A genfi egyház káteja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.

Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyéről.

Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza

Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak:

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.

Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hitcikkei Kálvi: ellenirataival.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér.

Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára 4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál

Kis Tivadar könyvkereskedésében PÁPÁN

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
— a legolcsóbban szállít —

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körút 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.**

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **táblákat**, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint **Disztáblák, Emléklap** és **aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánytartók.**

Kedvező alkalom!

4 és fél kiló (körülbelöl 50 darab) pipere szappant csekély 6 korona árért, liliumtej, rózsa, glycerin, orgona, ibolya, rezeda, jázmin és gyöngyvirágokból szépen összeválogatva küld postautánvétellel AUFFENBERG JÓZSEF Budapest, VII. Verseny-u. 6.

Szives figyelmébe ajánljuk a közelgő konfirmáció alkalmára

Révész-Szoboszlay S. Szabó-féle

Konfirmációra előkészítő kátét

kérdések és feleletekben.

Ára 30 fillér.

Minden 10 egyszerre rendelt példány után egyet ingyen adunk.

Konfirmációi emléklapok

darabja 4—5 és 6 fillér.

100 darab egyszerre való vételénél 3.60, 4.50, 5.40

Kaphatók :

HEGEDŰS ÉS SANDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.

Debrecenben.

Alkalmi vétel.

Bükk tűzifa I. osztályu száraz vagonként

Debrecenbe szállítva 240 korona.

Fakereskedő Vállalat

Tiszolcz.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.) Világkivittel!

A legjobb magvak. A legnemesebb csemetefák. A legszebb diszfák, **== cserjék, rózsák, fenyők. ==**

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen.

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezeség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tárogató; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezeség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kivanatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

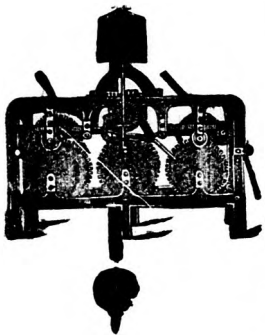
Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cément palával. Aszfalt lemezek egyszerü és kettős ragasztott fedés Faczement tetők készítése. Mindennemü beton és cément munkák. Portland és román cément.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ ere. jég kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jóállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegeye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
arany oklevelet nyert.

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett, szállít

harangokat

bármely súlyban, nem-tetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentösen küld.

Nagyon sok elismerő írat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düchez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 467 kgos régi modorú haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.